

Sygn. akt II UK 293/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 lutego 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Gudowska (przewodniczący)
SSN Zbigniew Hajn
SSN Zbigniew Korzeniowski (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku W. C.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 11 lutego 2014 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 5 lutego 2013 r.,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Pozwany odmówił wnioskodawcy W. C. prawa do emerytury na podstawie art. 184 w związku z art. 32 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wobec niewykazania 15 lat pracy w szczególnych warunkach; do pracy tej nie zaliczył też okresu zasadniczej służby wojskowej od 27 października 1973 r. do 13 października 1975 r.

Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z 11 maja 2012 r. zmienił decyzję pozwanego i przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury od 17 stycznia 2011 r. (ukończenia 60 lat). Rozstrzygnął między innymi, że okres zasadniczej służby wojskowej należało zaliczyć do okresu pracy w szczególnych warunkach. Przypadał w trakcie zatrudnienia ubezpieczonego na stanowisku pracy w szczególnych warunkach. Podstawę prawną stanowiły przepisy art. 105, art. 106 i art. 108 ust. 1 ustawy z 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony. W art. 108 ust. 1 uregulowano zaliczenie okresu odbytej służby wojskowej do wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem pracowników, którzy po odbyciu służby podjęli – w określonym ustawowo terminie – zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym byli zatrudnieni przed powołaniem do służby, albo w tej samej gałęzi pracy. Ponadto § 5 rozporządzenia z 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (wykonawczego do ustawy z 21 listopada 1967 r. – art. 108 ust. 4) stanowił, iż żołnierzowi, który podjął zatrudnienie wlicza się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął zatrudnienie, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem w tym zakładzie oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie. Z tej regulacji wynika, że wlicza się także uprawnienia z zabezpieczenia społecznego w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie, a zatem również z § 4 rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach. Sąd Apelacyjny wyrokiem z 5 lutego 2013 r. oddalił apelację pozwanego.

W skardze kasacyjnej organ rentowy zarzucił naruszenie art. 184 w związku z art. 32 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z art. 108 i art. 106 ustawy 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony, przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, polegające na przyjęciu przez Sąd drugiej instancji, iż do stażu pracy w szczególnych warunkach zaliczony został okres odbywania służby wojskowej, tj. okres od 27 października 1973 r. do 13 października 1975 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stanowisko pozwanego miało swoje racje, gdyż w orzecznictwie Sądu Najwyższego zachodziła rozbieżność w kwestii uznawania okresów zasadniczej służby wojskowej jako zatrudnienia w szczególnych warunkach. Podsumowaniem było niejako pytanie prawne jakie w trybie art. 398¹⁷ § 1 k.p.c. zwykły skład Sądu Najwyższego zadał powiększonemu składkowi tego Sądu (w sprawie II UK 349/12) – *Czy okres zasadniczej służby wojskowej podlega zaliczeniu do okresu pracy w szczególnych warunkach, wymaganego do nabycia prawa do emerytury na podstawie art. 184 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.)?*

Skład siedmiu sędziów 16 października 2013 r., w sprawie o sygn. II UZP 6/13, podjął uchwałę: *Czas zasadniczej służby wojskowej odbytej w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 44, poz. 220, w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 1974 r.) zalicza się - na warunkach wynikających z tego przepisu - do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 184 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.).*

Prima facie na podstawie takiej uchwały mogłoby się wydawać, że datą graniczną zaliczania zasadniczej służby wojskowej jako okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach jest 31 grudnia 1974 r. Jednak nie wynika to z uzasadnienia tej uchwały. Analiza uzasadnienia uchwały uprawnia jedynie stwierdzenie, że temporalnie decydował stan prawny, w którym zasadnicza służba wojskowa została odbyta. Skład powiększony poprzestał w istocie na stwierdzeniu, że skoro służba wojskowa była pełniona od 23 kwietnia 1971 r. do 1 maja 1973 r., to wówczas jasna była regulacja prawna wynikająca z art. 106 i art. 108 ustawy z 1967 r., która wraz z rozporządzeniem wykonawczym nakazywała wliczenie okresu służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli pracownik po odbyciu tej służby podjął

zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby. W uchwale składu powiększonego nie powiedziano, że po 31 grudnia 1974 r. zasadnicza służba wojskowa nie podlega wliczeniu do okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach. Z uchwały nie wynika, że ma to być data graniczna w zaliczaniu zasadniczej służby wojskowej do pracy w szczególnych warunkach. Poprzestano na analizie, że w odniesieniu do stan faktycznego w sprawie, w której zadano pytanie prawne, czyli do okresu służby wojskowej w latach 1971-73, regulacja prawna nakazuje wliczenie jej do pracy w szczególnych warunkach. Takie rozstrzygnięcie uchwały oznacza, że inne składy Sądu Najwyższego powinny samodzielnie wypowiedzieć się co do okresu późniejszego, jeżeli zasadnicza służba wojskowa była odbywana jeszcze po 31 grudnia 1974 r. lub w całości później.

Skład rozpoznający obecną skargę kasacyjną akceptuje wykładnię prawa przyjętą w uchwale składu powiększonego Sądu Najwyższego. Znaczenie ma bowiem ranga składu, który podjął uchwałę i potrzeba jednolitego orzecznictwa. Wynika z niej, że w spornej kwestii decydują zasadniczo przepisy regulujące powszechny obowiązek obrony i to w nich należy poszukiwać odpowiedzi co do zaliczenia służby wojskowej do okresu pracy w szczególnych warunkach. W konsekwencji przyjętej w uchwale wykładni w odniesieniu do okresu służby wnioskodawcy W. C., czyli od 27 października 1973 r. do 13 października 1975 r., dalszemu rozważeniu podlega stan prawny po 31 grudnia 1974 r. W ocenie składu nadal znaczenie ma art. 108 ustawy z 1967 r., który uległ wprowadzeniu zmian od 1 stycznia 1975 r., jednak nie tak istotnej, aby powiedzieć, że nastąpiło przełamanie i ustawodawca chciał z tą datą znieść uprawnienie żołnierzy zasadniczej służby wojskowej do zaliczenia jej do okresu zatrudnienia uprawniającego do wcześniejszej emerytury jako okres pracy w szczególnych warunkach. Zmiana art. 108 ustawy z 1967 r. z dniem 1 stycznia 1975 r. wynikała z wejścia w życie Kodeksu pracy (została dokonana na podstawie art. X ust. 2 pkt c ustawy z 26 czerwca 1974 r. Przepisy wprowadzające Kodeks pracy – Dz. U. Nr 24, poz. 142 ze zm.). Zmiana art. 108 ustawy z 1967 r. nie wprowadziła wówczas w nim radykalnie nowej treści, która uzasadniałaby stwierdzenie, że zasadnicza służba wojskowa nie podlega już zaliczeniu do okresu pracy w szczególnych warunkach. Przepis art. 108 ust. 1 dalej

stanowił, że „Czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby”. Nadal więc ustawodawca potwierdzał wliczanie pracownikowi okresu służby wojskowej do zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem. Kolejna zmiana w ustawie z 1967 r. nastąpiła dopiero na podstawie ustawy z 28 czerwca 1979 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 15, poz. 97). Przepisy art. 106-108 ustawy z 1967 r. otrzymały wówczas nowe brzmienie. W art. 107 ust. 1 stwierdzono, że „Pracownikowi, który w ciągu trzydziestu dni od zwolnienia z zasadniczej lub okresowej służby wojskowej podjął pracę, czas odbywania służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął pracę, w zakresie wszelkich uprawnień wynikających z Kodeksu pracy oraz przepisów szczególnych”. W tekście jednolitym z 1967 r. (Dz. U. z 1979 r. Nr 18, poz. 111) regulację tę ujęto w art. 120. Jednak w sprawie objętej skargą kasacyjną znaczenie ma regulacja z art. 108 w wersji odpowiadającej okresowi pełnienia służby wojskowej przez wnioskodawcę w latach 1973-75, która nie daje podstaw do wyłączenia uprzedniego wliczania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem. Można więc zgodzić się ze skarżącym tylko o tyle, że istnieje problem dotyczący daty końcowej zaliczenia służby wojskowej jako okresu pracy w szczególnych warunkach, jednak w tej sprawie nie jest on jeszcze aktualny.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji, stosownie do art. 398¹⁴ k.p.c.